

Česko v pasti rozpočtového populismu

– TEXT – Petr Musil – FOTO – NRR

Máme za sebou dekádu, kdy se nemyslelo na zítřek. V éře solidního ekonomického růstu a přebytkových veřejných rozpočtů jsme upřednostnili okamžitý prospěch před investicemi do hospodářské budoucnosti. Státní kasu ovládli rozpočtoví populisté a netvořili rezervy, nýbrž s penězi zacházeli v duchu hesla „když máme, dejme si, když nemáme, věřme si“. Česko svou budoucnost projedlo, přešlapuje na místě a na pokračování v letu směrem k západnímu životnímu standardu nemá zdroje.

Již nějakou dobu slyšíme, že model, na kterém byl postaven úspěch české ekonomiky v polistopadové éře, se vyčerpал. Přestalo stačit, že máme šikovnou, levnou pracovní sílu a nedostatek kapitálu, což z nás činilo velmi atraktivní zemi pro zahraniční investice. Právě těm totiž do značné míry vděčíme za zvěšování produkčních schopností ekonomiky, které se přetavovaly v růst životní úrovně. Zvykli jsme si a mysleli, že to bude pokračovat donekonečna.

Jenže česká ekonomická mašina se zadrhla a v plné nahotě se to ukázalo po covidové krizi. V Evropské unii jsme možná dnes už jediní, komu se nepodařilo překonat předcovidovou ekonomickou úroveň. Přestože je náš pracovní trh vysátý a přestože Česko bez větších problémů absorbovalo statisíce uprchlíků z Ukrajiny, vidíme jen hospodářskou stagnaci.

Řečí suché ekonomie – všechny symptomy ukazují na to, že se česká ekonomika na své produkční funkci dostala do takzvaného stálého stavu. Hospodářství ani životní úroveň nerostou, neboť chybí potřebný impulz. Tím může být jen posun celé produkční funkce směrem vzhůru, což lze de facto zaříditi pouze investicemi.

Ještě v 90. letech minulého století jsme mohli spoléhat na zahraniční kapitál – tehdy k nám proudily investice v objemu mezi 5 a 10 procenty HDP ročně. Dnes je tento příliv zhruba třetinový a do vlastní budoucnosti musíme investovat především sami. Hospodářská komora v této souvislosti mimo jiné zmiňuje investice do energetické,

dopravní, datové a další infrastruktury, stejně jako do vědy, výzkumu a vzdělávání, v čemž má zásadní roli sehrát stát.

Fajn, málokterý ekonom by měl s takovým doporučením problém. Háček je v tom, že stát v současné chvíli nemá dostatek potřebných zdrojů. České veřejné finance se totiž přibližně o dekádu nazpět dostaly do spárů rozpočtových populistů, kteří skvělé ekonomické časy promarnili. Když státní kasa díky rychlému hospodářskému růstu přetékala dodatečnými příjmy, místo vytvoření rezerv se politická elita předháněla, kdo dá které skupině voličů větší dárek. Vše bylo korunováno covidovou krizí, kdy se veřejným financím pustilo žilou definitivně. Jak na straně výdajů, tak na straně příjmů v podobě známého „zrušení“ superhrubé mzdy.

Netrvalo dlouho a nezodpovědné hospodaření v minulosti nás dohnalo. Nyní, když Česko ekonomicky přešlapuje na místě a potřebuje obří investice do zmíněných sektorů, zjišťujeme, že státní kasa je prázdná. A divíme se, že za nárůst veřejného dluhu o polovinu jen za poslední tři roky jsme si koupili dvoucifernou inflaci a – klausovskými řečeno: „nerůst“.

Zavřít oči nad polorozvrácenými veřejnými rozpočty nemůžeme. Nechceme-li riskovat, že nás finanční trhy potrestají neochotou kupovat další vládní dluhopisy, budeme muset veřejné finance vrátit na koleje dlouhodobé udržitelnosti. A je chvályhodné, že se k takovému kroku současná vláda odhodlala, i za cenu slabšího růstu v příštích pár letech. Je mnohem lepší si teď na chvíli „utáhnout opasek“ dobrovolně než za pár let z donucení o to těsněji.

Už dnes můžeme učinit kroky, které nás nic stát nebudou: odbourat nesmyslné regulace, byrokratickou zátěž či vytvořit vhodné podmínky pro podnikání. A vyslat tak do světa jasný signál, že Česko chce být zase tou skvělou zemí pro budoucnost. ■

Autor je členem Národní rozpočtové rady

